

7. Механізми регулювання економіки

Фінансова допомога як механізм регулювання умов інноваційно-інвестиційних процесів в економіці

Повна С.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та державної служби
*Чернігівський національний технологічний університет
м. Чернігів, Україна*

Актуальність теми обумовлена незадовільним станом як інвестиційного, так і інноваційного процесів в економіці України. Так, наприклад, рівень зносу основного капіталу постійно зростає та у 2014 р. досяг критичного значення 83,5 %; впродовж 2010-2015 рр. впровадження нових технологічних процесів зменшилось на 40% (з 2043 до 1217). Позитивною рисою є збільшення кількості інноваційно активних промислових підприємств з 13,8% у 2010 р. до 17,3% у 2015 р., але у порівнянні із Європейським Союзом це значення нівелюється.

Мета дослідження: описати фінансові умови регулювання інноваційно-інвестиційних процесів в економіці України та запропонувати заходи щодо їх удосконалення задля забезпечення масовості впровадження проектів.

Результати. На нашу думку, найвагомішою складовою, що має переорієнтувати вітчизняну економіку на рейки розвитку, є гарантія безпеки бізнесу через функціонування сильної правової системи. Адже високорозвинені європейські країни відрізняються від України не величиною податків, а саме безпекою вкладання ресурсів та рівнем захисту прав власності. І ніхто, крім держави в особі всіх гілок влади, не здатний виконати цю функцію.

Існуючі механізми регулювання умов інвестиційних процесів направлені на безпеку для населення реалізованих проектів (державна експертиза, державні норми та стандарти), створення конкурентних умов, визначення умов користування природними ресурсами тощо. Окремо варто зупинитися на фінансовій допомозі держави реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

Законом України [1] передбачені такі заходи підтримки, які не є чітко гарантованими. Серед них виділяються: фінансування та співфінансування реалізації інвестиційних проектів з державного та місцевих бюджетів; надання гарантій забезпечення боргових зобов'язань за проектом; повна або часткова компенсація відсотків за кредитами суб'єктів господарювання для реалізації проектів. І якщо раніше для реалізації інноваційних проектів пропонувалися податкові пільги згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» [2], то з 2004 р. їх скасували і замінили на вибірково, що можна і не дати при відсутності можливостей. В цілому такий стан справ зрозумілий: адже якщо запропонувати податкові пільги, то бюджет може не витримати навантаження.

З іншого боку, це викликає замкнене коло, бо не дає впевненості (адже заздалегідь ніколи не відомо, чи буде державна допомога) і заінтересованості виробників у постійному масовому впровадженні інноваційних проектів, та відповідно зменшує можливості бюджету. При тому, що інноваційна діяльність сама по собі ризикована, існують великі ризики інвестиційної діяльності в Україні, на додаток існує ризик неотримання фінансової підтримки держави.

Аналогічна фінансова допомога передбачається Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [3], а саме: пряме бюджетне фінансування та співфінансування; відшкодування відсоткових ставок за банківськими кредитами; часткова компенсація вартості виробництва продукції; кредити за рахунок коштів державного бюджету; субвенції з державного місцевим бюджетам; податкові, митні та валютні преференції (але на жаль не уточнено, які саме). Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію пріоритетних напрямів різного рівня (державного, галузевого, регіонального), мають визначатися кожен рік відповідними бюджетами.

Більш конкретизований перелік податкових та валютних пільг на сьогодні залишився лише в законі щодо технологічних парків [4]. Разом з пільгами передбачена і система контролю за цільовим використанням пільг, що має бути обов'язковим елементом будь-якої системи фінансової допомоги. Однак закон стосується лише шістнадцяти технологічних парків, більшість із яких знаходиться у м.Київ. Отже, гарантовані пільги надаються лише обраним розробникам інновацій, а вся сукупність підприємств України (що мали б виробляти інноваційну продукцію навіть через систему трансферу технологій) може сподіватися на якусь допомогу лише при наявності коштів у відповідному бюджеті. Зазначимо, що в Державному бюджеті на 2016 р було передбачено повернення коштів від минулих кредитів більше, ніж заходів фінансової підтримки на даний рік. Натомість розвинені країни ще починаючи з дев'яностих років минулого століття активно стимулювали розробку і впровадження інновацій, особливо на малих і середніх підприємствах [5]. Варто зауважити, що і сьогодні заохочення малого бізнесу дозволяється у ЄС.

Висновки. Отже, фінансова допомога як механізм регулювання умов інноваційно-інвестиційних процесів на сьогодні діє дуже вибірково і через це не забезпечує масовості впровадження інновацій, що в подальшому негативно впливає на економічний розвиток України та її бюджетні можливості.

Література:

1. Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Закон України від 4.07.2002 р. N 40-IV «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
3. Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
4. Закон України від 16.07.1999 р. N 991-XIV «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
5. Повна С.В. Економічний механізм державного управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону [Електронний ресурс] // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток - 2016.- № 1. - Режим доступу: <http://me-futurehouse.rhcloud.com/20-ekonomchniy-mehanzm-derzhavnogo-upravlnnya-nnovacyon-vesticynim-rozvitkom-regonu.html>.

Бібліографія: Повна С.В. Фінансова допомога як механізм регулювання умов інноваційно-інвестиційних процесів в економіці // Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 грудня 2016 р.). – Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. – С.193-195.